

بسم الله الرحمن الرحيم

تاریخ علم آمار

تألیف: دکتر عزت ا... بالوئی جامخانه

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد قائم شهر

رقیه زارعی جامخانه

سرشناسه: بالونی جامخانه، عزت ا...، ۱۳۵۰ -
 عنوان و نام پدیدآور: تاریخ علم آمار/ تالیف عزت ا... بالونی جامخانه، رقیه زارعی جامخانه.
 مشخصات نشر: قائم شهر: دانشگاه آزاد اسلامی (قائم شهر)، ۱۳۹۱.
 مشخصات ظاهری: ۱۵۴ص: مصور.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۱۴۹۱-۱
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: آمار - تاریخ
 شناسه افزوده: زارعی جامخانه، رقیه، ۱۳۵۴-
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ ت ۲ ب ۱۹/ HA
 رده بندی دیویی: ۰۰۱/۴۲۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۷۲۷۷۹۷

تاریخ علم آمار

مولفین: دکتر عزت ا... بالونی جامخانه و رقیه زارعی جامخانه
 ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قائم شهر
 ویراستار ادبی: آزاده شیرآقایی
 شمارگان: ۲۰۰۰ جلد
 قطع: وزیری
 تاریخ انتشار: اول، پائیز ۱۳۹۱
 اجرای طرح روی جلد: سیدهاشم میری
 قیمت: ۷۵۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۱۴۹۱-۱

حق چاپ برای ناشر محفوظ

فهرست مطالب

فصل ۱: تاریخ آمار

- ۱-۱- مقدمه ۱۰
- ۲-۱- تعریف علم آمار ۱۰
- ۳-۱- تاریخ آمار و سرشماری ۱۱

فصل ۲: تاریخ احتمال

- ۱-۲- مقدمه ۱۸
- ۲-۲- بازی‌های تصادفی ۱۸
- ۳-۲- نفال ۲۲
- ۴-۲- علل تأخیر تولد احتمال ۲۶
- ۵-۲- آمار در قرن هفدهم و بعد از آن ۲۸
- ۶-۲- نظریه احتمال ۳۲
- ۷-۲- تقسیم بندی تاریخ احتمالات ۴۳
- ۸-۲- آمار ناپارامتری ۴۵
- ۹-۲- تحلیل عاملی ۴۶
- ۱۰-۲- آمار فازی ۴۸
- ۱۱-۲- کنترل کیفیت آماری ۵۰

فصل ۳: تاریخ آمار در ایران

- ۱-۳- تاریخچه ی آمار در ایران ۵۴
- ۲-۳- تاریخچه ی آموزش آمار در ایران ۶۰
- ۳-۳- بعضی معجزات آماری قرآن ۶۲

فصل ۴: بعضی دانشمندان آماری

- ۱-۴- نیکو فونتانا تارناگلیا ۶۶

۶۹	۴-۲- جان گرانت
۷۲	۴-۳- جان برنولی
۷۹	۴-۴- بلز پاسکال
۸۵	۴-۵- مارکی پی یرسیمون دولاپلاس
۹۲	۴-۶- آدولف کتله
۹۵	۴-۷- فرانسیس گالتون
۱۰۵	۴-۸- کریستین هوینگنس
۱۰۷	۴-۹- جرج بوفون
۱۱۰	۴-۱۰- چپی چف
۱۱۲	۴-۱۱- ویلفردو پارتو
۱۱۵	۴-۱۲- آندری مارکف
۱۱۸	۴-۱۳- کارل پیرسن
۱۲۲	۴-۱۴- جورج وادال سندکور
۱۲۴	۴-۱۵- یوری ولادیمیر وویچ لنینیک
۱۲۶	۴-۱۶- جرزی نیمن
۱۲۹	۴-۱۷- کارل هارالد کرامر
۱۳۱	۴-۱۸- رونالد فیشر
۱۳۹	۴-۱۹- جان وایلدنر توکی
۱۴۶	۴-۲۰- کالیا هیودی رادها کریشنا رائو
۱۵۰	۴-۲۱- عباسقلی خواجه نوری

پیشگفتار

امروزه آمار و اطلاعات دقیق و به روز یکی از رموز موفقیت و پیشرفت و از جمله ابزارهای مهم برنامه‌ریزی به شمار می‌آید، بنابراین تهیه و تدوین اطلاعات قابل اعتماد، بخشی از فعالیت‌های ضروری و مهم هر سازمان تلقی می‌شود. با اعتقاد به لازم و ملزوم بودن آمار و برنامه‌ریزی، مدیران با تکیه بر اطلاعات و آمارهای موجود می‌کوشند تا در اکثر برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها از خطاها اجتناب کنند. در بین عوامل تاثیر گذار بر مدیریت و برنامه‌ریزی در جامعه، آمار نقش بی بدیلی را دارا می‌باشد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که تنها با اتکا بر آمار معتبر می‌توان از منابع و زمان به درستی استفاده کرد و فعالیت‌ها و سیاست‌ها را در جهت تحقق اهداف پی‌ریزی و هدایت نمود. با توجه به مراحل اساسی یک تحقیق علمی آشکار است که آمار به عنوان یک کارد تیز دو لبه به طور وسیعی در قلمرو تمام تحقیقات علمی در مراحل جمع‌آوری اطلاعات، تعیین نوع و میزان داده‌ها، خلاصه کردن اطلاعات، تجزیه و تحلیل داده‌ها و رد یا پذیرش مدل فرضی به کار می‌رود. بر کسی پوشیده نیست که علم آمار در پیشرفت علوم انسانی و مهندسی به ویژه علوم اجتماعی، اقتصادی، کشاورزی و زیست‌شناسی نقش عمده‌ای را ایفا کرده است.

با توجه به نقش بی بدیل و استراتژیک آمار در فرایند برنامه‌ریزی فردی و اجتماعی و اشاعه‌ی فرهنگ آماری، اول آبان ماه تحت عنوان روز «آمار و برنامه‌ریزی» نام‌گذاری شده و مجمع عمومی سازمان ملل متحد به دلیل اهمیت علم آمار روز ۲۰ اکتبر را رسماً به عنوان روز جهانی آمار اعلام کرد.

تاریخ پلّی میان گذشته و آینده است و تاریخ آینده بر اساس گذشته رقم می‌خورد. از آنجا که پرداختن به هر علم با مطالعه تاریخ آن جذاب‌تر و اصولی‌تر می‌باشد و بدون آشنائی تاریخ یک علم نمی‌توان آن علم را به طرز شایسته‌ای درک کرد، لازم دانستیم سیر تحول این علم را از ابتدایی‌ترین زمان جمع‌آوری کنیم، هر چند که پیداست پرداختن به

همه موارد آن از عهد باستان تا به امروز در این کتاب میسر نیست. گلشیر می گوید که «من یقین دارم هیچ موضوعی بیشتر از ریاضیات از تلاش برای جداکردن آن از تاریخش آسیب نمی بیند» و حساب احتمالات بخشی از ریاضیات است. بنابراین بجاست که نگاهی هرچند گذرا به تاریخچه این موضوع بیفکنیم و تاریخ تحول آن را به طور مختصر از سپیده دم تاریخ تا به امروز مرور کنیم. در قرون قبل و مخصوصاً قرن بیستم دانشمندان بزرگ ظاهر شده اند که با چکیده افکار خود نهال علم آمار را آبیاری کرده اند و درختی برومند از آن بوجود آورده اند که ریشه و علایقش به کلیه علوم بشری رسیده است. با تأکید بر فرمایش امام خمینی (ره) "تاریخ معلم انسانهاست"، با غور و تتبع در گذشته سخت آماردانان بزرگ و بررسی عوامل شکوفائی آمار، می توان راه آینده را به آسانی درنوردید و به افق های پیش رو دست یافت.

واضح است که مطالب ارائه شده در این کتاب نمی تواند تمام انتظارات را برآورده کند ولی با این کار سعی می شود که حداقل کمکی به خود و خوانندگان این کتاب جهت روشنی این مسیر کرده باشیم.

عزت ا... بالوئی جامخانه

رقیه زارعی جامخانه